

STESO TOIMINTAKERTOMUS 2012

1.YHDISTYKSEN HALLINTO

Toimihenkilöt

Puheenjohtaja Veikko Kujala, PPSHP
HPH-koordinaattori Virpi Honkala, Raahen seudun 17.4 asti, Heli Hätönen, Imatran kaupunki 17.4 alkaen
TFU-koordinaattorit Sinikka Krogerus, KSSHP ja Reetta-Maija Luhta, EPSHP
Rahastonhoitaja Piia Astila-Ketonen, SATSHP
IT-vastaava Heli Hätönen, Imatran kaupunki
Sihteeri Leea Järvi, PPSHP

Hallituksen jäsenet

1. Maria Hallman-Keiskoski, KSSHP
2. Virpi Honkala, Raahen seudun hyvinvointi ky
3. Eeva Häkkinen, ESSHP
4. Tapani Hämäläinen, HUS
5. Heli Hätönen, Imatran kaupunki
6. Veikko Kujala, PPSHP
7. Riitta Lappalainen-Lehto, PSHP
8. Marika Nieminen, SATSHP
9. Minna Pohjola, VSSHP
10. Marita Päivärinne, Salon terveyskeskus

Hallituksen varajäsenet

1. Inge-Britt Barkholt, Vaasan shp
2. Birte Bergström, Salon terveyskeskus
3. Simo Kokko, Pohjois-Savon shp
4. Anne Laapotti-Salo, VSSHP
5. Reetta-Maija Luhta, EPSHP
6. Satu Parviainen, Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen ky
7. Raija Vähätalo, Forssan seudun thky

Toiminnantarkastajat

- Jaakko Pihlajamäki, Etelä-Pohjanmaan shp ja Suoverinaho Kari, Etelä-Pohjanmaan shp

Varatoiminnantarkastajat

- Tero Mäkiranta, Satakunnan shp ja Sari Törölä, Satakunnan shp

2. JÄSENYHTEISÖT

Varsinaiset jäsenet

1. Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
2. Etelä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
3. Forssan seudun terveydenhuollon kuntayhtymä
4. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
5. Imatran kaupunki

6. JIK- peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä (elokuusta 2012 alkaen)
7. Jämsän seudun terveydenhuollon kuntayhtymä
8. Kainuun sairaanhoito- ja erityishuoltopiiri
9. Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri
10. Keski-Pohjanmaan erikoissairaanhoito- ja peruspalvelukuntayhtymä
11. Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä
12. Lapin sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
13. Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
14. Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
15. Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä
16. Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
17. Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
18. Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymä
19. Raahen seudun hyvinvointi kuntayhtymä
20. Salon terveyskeskus
21. Satakunnan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
22. Vaasan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
23. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Kannatusjäsenyhteisöt

1. Mikkelin ammattikorkeakoulu
2. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu sosiaali- ja terveysalan yksikkö
3. Seinäjoen ammattikorkeakoulu sosiaali- ja terveysalan yksikkö
4. Jyväskylän ammattikorkeakoulu sosiaali- ja terveysala
5. Kouvolan kaupunki
Kotkan kaupunki
6. Haminan kaupunki
7. Pyhtään kunta
8. Miehikkälän-Virolahden kunta

3. KOKOUKSET

- Yhdistyksen hallitus kokoontui toimintavuoden 2012 aikana kolme kertaa: järjestäytymiskokous 21.3.2012 Salossa, 6.6.2012, Helsingissä Strategiaseminaarin yhteydessä ja 30.8.2012 Tampereella kesäkoulun yhteydessä
- Lisäksi pidettiin sähköpostikokous 5-7.11.2012 Suomen terveyttä edistävät sairaalat ry:n rahojen sijoittamisesta
- Yhdistyksen vuosikokous pidettiin 20.3.2012 Salossa.

4. TIEDOTTAMINEN JA KOULUTUS

Verkostotapaamiset

Vuoden aikana järjestettiin verkostotapaaminen Salossa 20. – 21.3.2012. Lisäksi järjestettiin kaksi strategian suunnittelupäivää Helsingissä 16.1.2012 sekä 6.6.2012

Kesäkoulu 2012

Vuoden 2012 kesäkoulu pidettiin Tampereella UKK-instituutissa 30-31.8.2012 ja siihen osallistui yhteensä 32 henkilöä 18 eri organisaatiosta.

Kesäkoulun tavoitteena oli tukea STES ry:n jäsenyhteisöjä terveyttä edistävän näkökulman sisällyttämiseksi organisaation toimintakulttuuriin sekä tarjota välineitä terveyden edistämisen rakenteiden vahvistamiseen. Pääteemana oli Suomen terveyttä edistävien sairaaloiden toimintastrategia vuosille 2012-2016.

Kesäkoulun yhteydessä järjestettiin perehdytys STES:n toimintaan erityisesti uusille jäsenille ja niille, jotka halusivat saada toiminnasta tarkemmin tietoa.

Internet-sivut

Yhdistyksen internet-sivuja ylläpidettiin. Sivut löytyvät osoitteesta www.stes-hsf.fi. Sivut on toteutettu esteettömyys-periaatteella. Sivustoa päivittivät Lea Määttä ja Leea Järvi. Jäsenyhteisöt toimittivat sisältöä myös it-vastaava Heli Hätöselle.

5. SAVUTON SAIRAALA-VERKOSTO

Savuton sairaala- koordinaattoreina toimivat Sinikka Krogerus ja Reetta-Maija Luhta.

- Sinikka Krogerus valittiin Euroopan Savuton sairaala-verkoston hallitukseen. Hän on osallistunut aktiivisesti hallitustyöskentelyyn ja kansainväliselle kultatasolle pyrkivien sairaaloiden arviointiin.
- Sinikka Krogerus on osallistunut ENSH hallituksen kokoukseen ja GOLD FORUM ehdokassairaaloiden arviointiin Barcelonassa 16.3-17.3.2012 ja TFU Tobacco Free Union- HPH Health Promoting Hospitals kokoukseen TAIWANilla 11-13.4.2012, jossa esiteltiin 2012 GOLD FORUM sairaalat: viisi Taiwanilta ja yksi Espanjasta Cataloniasta: ICO Barcelonan yliopistosairaalan syöpäklinikka.
- 6.-7.7.2012 Evaluating course kurssille Berliinissä osallistuivat Reetta-Maija Luhta ja Sinikka Krogerus.
- Sinikka Krogerus osallistui 6.-7.12.2013 Berliinissä Jury meeting 2013 GOLD FORUM ehdokkaiden arviointiin 22.5.2013 HPH Preconference varten Göteborg:issa. Lisäksi hän osallistui ENSH hallituksen puhelinkokouksiin 2.4.2012,2.10.2012,31.10.2012 ja 17.12.2012.
- Reetta-Maija Luhta ja Sinikka Krogerus edustivat STES ry:tä Savuton Suomi 2040 verkostossa.
- Sinikka Krogerus ja Reetta-Maija Luhta vetivät Savuton sairaala -työpajan Tupakka ja terveyspäivillä 26-27.11.2012 Helsingissä. Työpajan painopisteenä oli savuton leikkaus, lisäksi käytiin läpi kansallisen itsearviointin tulokset ja kansainvälisen arvioinnin prosessi. Reetta-Maija Luhta piti luennon Savuttomasta leikkauksesta ja tupakasta vieroituksen tuesta Tupakka ja terveyspäivillä sekä eduskunnan terveyden edistämisen työryhmässä 28.11.2012.
- Reetta-Maija Luhta kokosi yhteen tiedot Suomen savuton sairaala- auditoinneista ja lähetti ne ENSH-verkostolle . Reetta-Maija Luhta on välittänyt Savuton sairaala-verkostolle mm. Suomen ASH:n tiedotteet ja uutiskirjeet sekä auditointitulokset.
- Sinikka Krogerus osallistui myös STES kesäkouluun, jossa käytiin läpi terveydenedistämisen strategian jalkauttamista käytännön sairaalatyöhön

6. HPH-VERKOSTO

Suomen terveyttä edistävät sairaalat ry kuuluu kansainväliseen WHO Network of Health Promoting Hospitals and Health Services (HPH) –verkostoon. Suomen terveyttä edistävät sairaalat ry:n jäsenyhteisöt kuuluvat yhdistyksen kautta kansainväliseen Health Promoting Hospitals and Health Services (HPH) –verkostoon.

HPH-verkoston toimintaraportti tehdään erikseen, HPH-raportin tiivistelmä liitteenä.

7. KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

HPH 2012-konferenssi Taiwanissa

Jäsenorganisaatioiden edustajat, osa hallituksen jäsenistä, STESin sihteeri, TFU-koordinaattori ja HPH-koordinaattori osallistuivat kansainvälisen HPH konferenssin konferenssiin Taiwanissa huhtikuussa 2012. Jäsenorganisaatioiden edustajat toimivat konferenssissa erilaisissa tehtävissä, kuten puheenjohtajana, luennoitsijoina ja postereiden esittäjinä.

Suulliset esitykset:

- Ylitörmänen Tuija, Kvist Tarja, Turunen Hannele. Nurse-Nurse Collaboration - a survey to the registered nurses in a university hospital.
- Hätönen Heli, Nordling Esa. Policies to support mental health promotion in practice.
- Puolijoki Hannu. Accident Prevention Project 2009 - 2015 in Finland" (Authors: PUOLIJOKI Hannu, HIETANIEMI Miia, HARJU Elina, HEIKKILÄ, Anne, Abstract ID: 1631)

Posterit:

- Järvi L, Puirava L. Promoting smokefree in Oulu University Hospital.
- Järvi L, Piippo T. Organization of Lifestyle Groups in Northern Ostrobothnia Hospital District.
- Viljanen-Peuraniemi M, Koskinen R. Mental health promotion in acute nursing of surgical cancer patients, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri

Tuija Ylitörmänen osallistui Taiwanissa järjestettyyn kesäkouluun, jossa aiheena oli viestintä ja näkyvyys HPH-toiminnassa.

8. TALOUS

Vuoden 2012 toimintatuotot toteutuivat hieman tulo- ja menoarviossa arvioitua suurempina, ja kulut alittivat merkittävästi arvioidun. Tästä johtuen tilikauden tulokseksi muodostui 8 679,96 euron ylijäämä. Yhdistyksen suurimpana yksittäisenä menoeränä oli kansainvälinen jäsenmaksu, 6 000,00 euroa.

Tilikauden 2011 tulos oli alijäämäinen 8 285,71 euroa, joten vuoden 2012 tilikauden tulos oli merkittävästi edellisen vuoden vastaavaa parempi.

9. ALUEELLINEN TOIMINTA

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, terveyden edistämisen toimintayksikkö

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin perusterveydenhuollon ja terveyden edistämisen toimintayksikkö Aksila perustettiin 1.5.2011. Sairaanhoitopiirissä vuodesta 2002 toiminut terveyden edistämisen yksikkö siirrettiin samalla uuden yksikön vastuuyksiköksi. Toimintayksikkö hallinnoi lisäksi Ehkäisevät tapaturmat 2009-2015 -hanketta. Terveyden edistämistyössä toimivat päätoimisesti terveyden edistämisen kehittämissuunnittelija (opintovapaalla 1-5/2012), ravitsemusasiantuntija ja ennaltaehkäisevän päihdetyön koordinaattori. Terveyden edistämisen painopisteet ovat savuttomuus, päihdeettömyys, hyvät ravitsemukselliset valinnat, painonhallinta, terveysliikunta ja tapaturmien ennaltaehkäisy. Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri / Suomen savuttomat sairaalat (Reetta-Maija Luhta) Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä kannustetaan leikkaukseen tulevia henkilöitä tupakoimattomuuteen. Sairaanhoitopiirissä tehdään vuosittain noin 10 000 suunniteltua ja 2500 päivystysleikkausta. Arvion mukaan suunniteltuun (elektiiviseen) leikkaukseen tulevista henkilöistä tupakoi noin 1500. Tarkoituksena on kartoittaa kaikkien leikkaukseen menevien tupakointitottumukset ja tarjota tupakoiville savutonta leikkausta positiivisena vaihtoehtona. Tavoitteena on, että potilas valitsee savuttoman leikkauksen ja hänet ohjataan tupakoinnin vieroituksen yksilö- tai ryhmäohjaukseen. Yksilöohjaus kestää kolme kuukautta ja tuki pyritään antamaan tiiviinä varsinkin ensimmäisen kuukauden aikana. Tavoitteena on, että potilas ei tupakoi kuusi viikkoa ennen ja kuusi viikkoa jälkeen leikkauksen. Luonnollisesti kannustamme pysyvään savuttomuuteen. Syksyllä 2012 aloitetun Savuton leikkaus -toiminnan valmistelussa on panostettu molempien sektorien tupakasta vieroituksen toimintamallien vahvistamiseen ja terävöittämiseen. Savuton leikkaus -mallista saataneen tuloksia jo ensi vuonna. Järvi- Pohjanmaan yhteistoiminta-alueesta (Soini, Vimpeli, Alajärvi) tuli savuton 1.6.2012. Luhta mukana

suunnittelussa. Kuntayhtymä Kaksineuvoinen, Kauhavan, Evijärven ja Lappajärven kunnat julistautuvat savuttomiksi 1.1.2013. Luhta on ollut kuntayhtymän hyvinvointityöryhmän tukena suunnittelussa. Molemmille alueille on tehty tupakointitapakyselyt ja pidetty esimiesinfot. Molemmilla alueilla aletaan työstää lasten ja nuorten tupakoimattomuuden edistämiseksi suunnitelmaa. Savuton Seinäjoki 2015 -hanke on aloitettu Seinäjoella tänä vuonna. Aloitusseminaari oli elokuussa 2012. Neljä erillistä työryhmää työstää toimintasuunnitelmia huhtikuun loppuun 2013 mennessä: Alle kouluikäisten ja lasten työryhmä, nuorten työryhmä, työssäkäyvien työryhmä ja työelämän ulkopuolella olevien työryhmä. Verkostoiduttu on hyvin laaja-alaisesti. Lasten ja nuorten painopolkua on kehitetty

Etelä-Savon sairaanhoitopiiri

Vuosi 2012 oli terveyden edistämisen toimintasuunnitelman toteuttamisen ensimmäinen kokonainen vuosi. Migrant Friendly and Culturally Competent Healthcare-standardien pilotointi tehtiin kesäkuussa 2012. Henkilökunnan terveyden edistämisen kyselytutkimus suunnattiin koko henkilöstölle. Osallistuttiin Taiwanin HPH-konferenssiin.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri

STM:n ohjeistuksen mukaan ja Terveydenhuoltolain hengessä maakuntaliitot ovat perustaneet maakunnallisia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjelmia. Terveyden edistäminen ja terveyserojen kaventaminen on nostettu Uudenmaan liiton maakuntasuunnitelman 2013 ja maakuntaohjelman 2011-2014 keskeisiksi tavoitteiksi. Uudenmaanliitto myönsi vuonna 2010 määräraikaisen hankerahoituksen vuosille 2011-2012 Terveyden edistämisen käynnistämiseksi HUS:ssa. Perusterveydenhuollon yksikön HUS-piiriin alueella toimivan terveyden edistämisen hankkeen parissa työskentelivät hankkeen ajan päätoimisena erikoissuunnittelija Laura Suojanen sekä osa-aikaisina kehittämisspäällikkö Heli Bäckmand (20 %) ja asiantuntijalääkäri Sinikka Bots (20 %). Terveyden edistämisen hankkeen toiminnassa painopisteinä ovat olleet keskeiset kansantauti-ryhmät: valtimoterveys (kärkihankkeina lihavuus ja diabetes), mielenterveys ja päihteet (kärkihankkeena promotio-preventio-ohjelma) sekä tuki- ja liikuntaelämätön sairaudet ja tapaturmat (kärkihankkeena lonkkamurtumat). HUS-kuntayhtymän terveyden edistämisen hankkeella on vahvistettu terveyden edistämisen alueellista yhteistyötä koordinoimalla ja tukemalla hyvien käytäntöjen ja terveystiedon leviämistä tiedotuksella, koulutuksella ja yhteistyöverkostoja rakentamalla. Tämän työn kautta on vahvistettu tukea myös kuntien terveyden edistämisen työlle. Terveyden edistämisen hankkeen toimesta vuonna 2012 HUS:n terveyden edistämisen verkosto on kokoontunut kaksi kertaa seminaareissa, TULE-terveys (29.3.2012) ja Lasten ja nuorten terveyden edistäminen (8.11.2012). Näihin yhteistyöseminaareihin on osallistunut noin 300 kuntien, järjestöjen ja oppilaitosten edustajaa. Seminaarit tavoittivat verkoston eri organisaatioita varsin laajasti. TE-yksikkö on pyrkinyt kokoamaan verkostoseminaarien materiaalin sekä tietoa HUS-kuntien terveyden edistämisen hankkeista hankekansioon, johon voi tutustua TE-yksikön uusien Internet-sivujen avauduttua vuoden 2012 lopussa. Internet-sivustot on uudistettu vuoden 2012 aikana yhteistyössä Metropolia AMK:n kanssa tehdyssä projektityössä. Terveyden edistämisen internetsivustojen uudistaminen toimi samalla HUS-viestinnän pilottiprojektina koko konsernin uusille internetsivustoille. Syksyllä 2012 hanke jatkoi maksuttoman painonhallintaryhmäohjaajakoulutuksen tarjoamista kahdellekymmenelle terveyden edistämisen ammattilaiselle, jolla voitiin tukea HUS-alueen kuntien lihavuuden hoitoa vaikuttavaksi osoitetun toimintamallin avulla. Vuonna 2010 HUS-alueella selvitettiin lihavuuden konservatiivisen hoidon tilannetta minkä mukaan lihavuuden ryhmähoitoa oli tarjolla vain seitsemässä kunnassa 26:sta. Muita koulutushankkeita on ollut Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä kehitetyn elämäntaparyhmämallin pilotoiminen kolmessa HUS-alueen kunnassa, Lohjalla ja Porvoossa ja Vantaalla. Lisäksi Neuvokas perhe/Kouluneuvokas – koulutusta ostettiin Sydänliitolta 50 HUS-alueen kunnan terveydenhuollon ammattilaiselle vuoden 2012

aikana. Vuoden 2012 aikana hanke on ollut aktiivisesti edustettuna myös TEHOKAS suunnittelutyö-ryhmässä ja erityisesti lihavuuden hoidon palveluketjun suunnittelussa. Tämän kärkihankkeen osalta on käynnistetty yhteistyö Helsingin kaupungin kanssa. HUS:n sisäisenä toimintana TE-hankkeessa on tehty yhteistyötä myös henkilöstöhallinnon, työterveyshuollon, viestinnän, kehittämistoiminnan, Raviolin, hoitotyön johdon sekä kaikkien HYKSin tulosyksiköiden (Medisiininen -, Naisten- ja lastentautien-, Operatiivinen - ja Psykiatrisen tulosyksikkö) kanssa. Tällä toimintamuodolla noudatetaan WHO:n standardistoa terveyden edistämiseksi sairaaloissa. Standardisto korostaa sairaaloiden työympäristön kehittämisen tärkeyttä sekä työntekijöiden että potilaiden terveyden edistämistä. HUS:n TE-hankkeen tavoitteena on ollut vahvistaa alueellista terveyden edistämisen verkostoa, tunnistaa kuntien odotuksia ja tarpeita ja vastata niihin sekä luoda yhteistyösuhteita muiden terveyden edistämisen yksiköiden ja toimijoiden sekä Suomen terveyttä edistävät sairaalat ry:n (STES ry) kanssa. Koulutuksen tarjoaminen terveydenhuollon toimijoiden terveydenedistämisosaaamisen kehittämiseksi sekä terveyden edistämisen viestinnän tehostamiseksi ovat olleet projektin keskeisiä tavoitteita. Lisäksi vuoden 2012 tavoitteeksi asetettiin HUS:n terveyden edistämisen jatkostrategian valmistelu vuosille 2013-2016. Terveyden edistämisen hanke päättyi 31.12.2012 Uudenmaan liiton rahoituksen osalta, mutta toiminta jatkuu vuoden 2013 alusta HUS:n vakituisena, lakisääteisenä toimintana

Imatran kaupunki

Savuttomuus

Imatran kaupunki julistettiin savuttomaksi työyhteisöksi 1.1.2012 alkaen. Imatra ylsi hopeasijaan "Savuton Sairaala" auditoinnissa 2012.

Mielenterveys ja päihheet

- "Ikääntyvän päihteiden käyttö puheeksi" - toimintamallin käyttöönotto Imatralla (opasvihko) keväällä 2012. Koulutukset mm ensihoitoon.
- Alkoholien käytön puheeksioton auditointi kevät 2012 (kotihoito, Honkaharjun sairaala, tehostettu palveluasuminen).
- Ehkäisevän päihdetyön viikolla "Aletaan onnelliseksi" Kaupungin kirjasto 11/2012.
- Mielenterveys- ja päihdeohjelma valmistui. Mielenterveys- ja päihdeyhteistyöryhmä vastaa jalkauttamisesta.
- "Toimiva lapsi ja perhe"-kouluttajat valmistuivat.
- "Päihdeäidin hoitopolku" uusi päivitetty toimintamalli otettu käyttöön 10/2012.

Kulttuurinen näkökulma

"Migrant Friendly and Culturally Competent Healthcare" -standardien pilotointi 06/2012.

Verkostoituminen ja osaamisen vahvistaminen

- Sähköisen hyvinvointikertomuksen työstäminen (kouluttautuminen), ATH-tutkimukseen osallistuminen
- Alueellisen yhteistyön kehittäminen: Maakunnallisen hyvinvointityöryhmän kokoontuminen x 2
- Osallisuus valtakunnalliseen TE-koordinaattoreiden verkostoon.
- Terveyden edistämisen työryhmien toiminta Imatralla" - seminaari 02/2012
- Osallistuttiin Taiwanin HPH-konferenssiin 04/2012.
- Osallistuttiin STES- kesäkouluun Tampereella 08/2012.

Keski-Suomen Sairaanhoidopiiri

HPH-standardi 1 mukainen Terveyden edistämisen toimintaohjelma vuosille 2009-2013 päivitettiin 8.3.2012. Toimintaohjelman sisältö kohdennettiin potilaiden ja henkilökunnan osalta erityisesti mielen hyvinvoinnin teemoihin (mm. hyvän mielen vahvistaminen). Näiden sisältöteemojen keinot, vastuutahot ja arviointi on kuvattu ohjelmassa taulukkoina. Toimintakauden keskeisenä tavoitteena on lisäksi vahvistaa terveyden edistämisen toimeenpanon rakenteita. HPH standardien pohjalta vuonna 2009 käynnistynyt Terveyden edistämisen itsearviointimittarin kehittämistyö eteni keväällä 2012 pilottitutkimukseen, joka toteutettiin 15 yksikön henkilökunnalle. Sähköiseen kyselyyn vastasi 239 työntekijää. Syksyllä toteutettiin yhteenvetotilaisuudet jokaisessa pilottiyksikössä. Mittarin kehittämistyö jatkuu edelleen. Savuton sairaala – toimintaohjelma päivitettiin vuosille 2013-2015. Potilasjärjestöjen 15 Valoviikot toteutettiin Keski-Suomen keskussairaalassa 24.9-21.10 välisenä aikana. Valoviikot tutustuttivat tänä syksynä potilaita, vierailijoita ja henkilökuntaa yhteensä 24 alueella toimivan potilas-, vammais- ja kansanterveysjärjestöjen toimintaan. Työntekijöille suunnatut IV Elämän ILON Viikot toteutettiin marraskuussa kahden viikon aikana. Viikkojen tarkoituksena on taiteen, kulttuurin, leikkimielisten kampanjoiden, kohtaamisten ja tapahtumien välityksellä lisätä yhteisöllisyyttä, kasvattaa vastavuoroista kunnioitusta, motivoida oman terveyden edistämiseen, kannustaa luovuuteen ja tuottaa elämäniloa. Pyrkimyksenä oli aktivoida työntekijöitä tarjoamaan omaa osaamistaan ja taitojaan toisten iloksi. Terveystietokeskus Palanssin uudenlaisen toimintakokeilun suunnittelutyö käynnistyi syksyllä. Perusterveydenhuollon yksikkö koulutti maakunnan ammattilaisia, antoi tukea kuntien hyvinvointiryhmille (mm. hyvinvointikertomustyölle) sekä tuki ryhmäohjausten käynnistämistä (elämäntaparyhmät). Terveyden edistämisen määrärahalta toteutettiin lasten ravitsemuskasvatushanketta (Sapere) sekä läheisväkivallan ehkäisyhanketta.

Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä, Carea

Maakunnallisessa terveyden edistämisen toimintasuunnitelmassa vuodelle 2012 oli teemana mielenterveys. Kymenlaaksolaisten arjessa pärjäämisen tukeminen ja terveellisten valintojen tekemiseen ohjaaminen oli keskeistä toteutuneessa toiminnassa. Väestölle suunnatut terveystapahtumat sekä luennot. Sähköisten hyvinvointi- ja terveystapahtumien kehittäminen KEKSI- hankkeen Hyvis.fi- portaalissa. Sisältöjen tuottamisen lähtökohtana on terveyttä edistävä ja voimavarakeskeinen lähestymistapa. Alueellinen koulutus sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle. Savuton kuntayhtymä-työryhmässä toteutettu ENSH- itsearviointi. Terveyden edistämisen vastuuhenkilöverkoston ja maakunnallisen terveyden edistämisen verkoston sekä alueellisen ravitsemustyöryhmän säännölliset kokoontumiset.

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirissä toimii terveyden edistämisen työryhmä. Työryhmä (2009-2012) pyrkii toiminnallaan edistämään potilaiden, henkilökunnan ja koko sairaalan hyvinvointia terveyttä edistävän sairaalan periaatteiden mukaisesti. Terveyden edistämisen suunnitelman jalkauttaminen Henkilökunnalle suunnatut terveyspäivät Salon aluesairaalassa, Loimaan aluesairaalassa, Vakka-Suomen aluesairaalassa ja TYKS sairaaloissa. Terveyspäivät järjestettiin yhteistyössä VSSH:n työterveysaseman, henkilöstötoimiston, työsuojelun sekä Lounais-Suomen Osteoporoosiyhdistys ry:n, Lounais-Terveys ry:n ja Varsinais-Suomen Muistiyhdistys ry:n kanssa. Kävijät kokivat terveyspäivät hyödyllisiksi ja toivoivat niitä jatkossakin. Terveyden edistämisen työryhmä teki savuton sairaala auditoinnin vuonna 2012. VSSH oli hopeatasolla kansainvälisessä vertailussa kuten edellisenäkin vuonna. Tietolähteessä (Potilasohjauskeskus) järjestettiin terveyden edistämisen teemapäiviä: 31.5.2012 Maailman tupakaton päivä, 4.9.2012 Seksuaaliterveyden teemapäivä, 19.10.2012 Luut Lujiksi teemapäivä, 6.11.2012 Lääkehoidon teemapäivä, 14.11.2012 COPD –teemapäivä, 16.11.2012 Haavahoidon teemapäivä, 20.11.2012 Potilasturvallisuuden teemapäivä, 12.12.2012 Suun hyvinvoinnin teemapäivä. Teemapäiviä järjestettiin yhteistyössä alueen terveystapahtumien

kanssa. Varsinais-Suomen ja Satakunnan terveyden edistämistoimijat kokoontuivat 26.4.2012 Naantalissa ja 31.10.2012 Kankaanpäässä. Sairaanhoidopiirissä toimi vuonna 2012: tupakkayhdyskuntaverkosto, päihdeyhdyshenkilöverkosto sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden verkosto. Sairaanhoidopiiristä HPH kongressiin 2012 osallistuivat ylihoitaja Anne Laapotti-Salo, va. kehittämisylihoitaja Heidi Laine ja ylihoitaja Anja Kylävalli.

Pirkanmaan sairaanhoidopiiri

Sairaanhoidopiirin erikoissairaanhoidon terveyden edistämisen ohjausryhmän johdolla toimialueiden johtoryhmissä tehtiin STES-standardien toimeenpanoon liittyvät itsearviointit. Tuloksia hyödynnetään STES-standardien käyttöönoton suunnittelussa. Terveyden edistämistyön vauhdittamiseksi tavoitteena on ollut perustaa terveyden edistämisen työryhmä jokaiselle toimialueelle, mutta sellainen on vasta kahdella toimialueella. Erikoissairaanhoidon nimettiin asiantuntijatyöryhmä, joka valmistelee, koordinoi ja toteuttaa ohjausryhmässä sovittua terveyden edistämistoimintaa. Työryhmä on moniammatillinen (lääketiede, hoitotyö, sosiaalityö, työterveyshuolto, psykologia, ravitsemustiede) ja siinä on edustajia useilta toimialueilta sekä Perusterveydenhuollon yksiköstä alueellisen terveyden edistämisen tiimistä. Sairaanhoidopiirin erikoissairaanhoidon osa-aikaisena terveyden edistämisen koordinaattorina on toiminut Riitta Lappalainen-Lehto, joka on toiminut myös asiantuntijaryhmän puheenjohtajana. Pirkanmaan sairaanhoidopiirissä on jatkettu Dehkon 2D -hankkeen jälkeen alueellista diabeteksen ja sydän- ja verisuonitautien ehkäisytyötä. Tässä hankkeessa suunniteltu omatoimiseen terveydentilan pohdintaan virittävä ja/tai puheeksi ottamisen välineeksi kehitetty Miten voit? -aineisto on otettu käyttöön Taysin toimialueen 1 osastoilla ja poliklinikoilla. Osana em. diabeteksen ja sydän- ja verisuonitautien ehkäisytyötä ja yhteistyössä koulutuspalveluyksikön kanssa on suunniteltu terveyden edistämisen, sairauksien ehkäisyn ja elintapaohjauspalvelujen kehittämistä virtuaaliseksi. Tähän liittyen tehtiin kartoitus vastaavista palveluista Suomessa. Kartoitus ja elintapaohjauksen ja -palvelujen suunniteltu palveludesign on julkaistu raporttina 1/2012 sairaanhoidopiirin julkaisusarjassa (Elintapaohjanta virtuaaliseksi?). Osana diabeteksen ja sydän- ja verisuonitautien ehkäisytyötä on toteutettu myös Lasten ruokakasvatus varhaiskasvatuksessa -hanke yhteistyössä Keski-Suomen sairaanhoidopiirin ja Turun yliopiston kanssa. Hankkeessa on mukana kymmenen kuntaa Pirkanmaalla. Myös erikoissairaanhoidon ravitsemusterapiayksikkö on osallistunut koulutuksiin ja käyttää samoja menetelmiä lasten ravitsemusterapiassa. Terveyden edistämisen neuvottelukunta linjasi Pirkanmaan alueellisessa hyvinvointikertomuksessa alueellisen koordinaation painopisteet vuosille 2013 – 2016. Alueellinen hyvinvointikertomus laaditaan sähköinen hyvinvointikertomus -työkalun rakenteella ja se valmistuu keväällä 2013. Alueellisen hyvinvointikertomuksen työstämiseen on osallistunut alueellinen terveyden edistämisen työryhmä. Pirkanmaan alueellisen terveyden edistämisen koordinaation kattavista 23 kunnasta 20 on mukana valtakunnallisessa Kaste-hankkeessa Terveempi Pohjois-Suomi 2 (jatkossa TerPS2), jossa kaikkiaan on mukana 64 kuntaa. Lisäksi Tampere osallistuu hankkeeseen suurten kaupunkien verkoston kautta. Kunnissa on nimetty hyvinvointikoordinaattorit ja poikkitoiminnalliset hyvinvointiryhmät. Hanke on kouluttanut hyvinvointikoordinaattoreita ja hankekuntien hyvinvointi- ja johtoryhmille järjestettiin EVA-menettelyn käyttöönottoa tukevat koulutukset. Hankekunnissa on tehty alkukartoituskyselyt sähköisen hyvinvointikertomuksen pääkäyttäjille, kunnanvaltuutetuille sekä hyvinvointiryhmien jäsenille. Tulokset raportoidaan TerPS-hankkeen internet-sivustolla, www.terps.fi. Pirkanmaan alueellisen ravitsemussuunnitelman (v. 2011) toimeenpanoon liittyvä laaja, kuntien eri hallintokuntien toimijoille osoitettu alkukartoituskysely ravitsemushoidon ja ruokapalvelujen järjestämisestä ja toteutumisesta tehtiin alkuvuodesta. Tuloksia raportoitettiin alueellisessa seminaarissa 29.5.2012. Kuntien hyvinvointiryhmissä on käynnistetty alueellisen ravitsemussuunnitelman käsittely. Työn tiimoilta Tampereella

järjestettiin 5.10. päättäjille kohdennettu seminaari yhteistyössä Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kanssa. Alueellisen terveystuennasuunnitelman laatimiseksi perustettiin monialainen asiantuntijatyöryhmä, jonka työ käynnistyi loppusyksystä. Tavoitteena on saada Pirkanmaan alueellinen terveystuennasuunnitelma valmiiksi vuoden 2013 aikana. Perusterveydenhuollon yksikön koordinoimissa uusissa ja päivitettävissä alueellisissa hoitoketjuissa otetaan huomioon ennalta ehkäisevä näkökulma, poikkihallinnollinen yhteistyö kunnissa sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Vuonna 2012 aloitettiin lasten mielenterveyden hoitoketjun päivittäminen. Päivityksessä huomioidaan erityisesti perheiden palveluprosessi sekä ennaltaehkäisyn näkökulma. Lasten ja nuorten lihavuuden ehkäisyn ja hoidon palveluverkkotyöryhmä sai palveluverkkoluonnoksen valmiiksi syksyllä 2012 ja palveluverkko julkaistaan Terveystuennassa alkuvuodesta 2013. Ennaltaehkäisevät hoitoketjut ja palveluverkot tehdään monialaisissa ja moniammatillisissa työryhmissä.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri liittyi v. 2012 STES-verkoston PSSHP on vastannut vuosina 2009 – 2012 Kanerva-KASTE-hankkeen hallinnoista KYS-erityisvastuualueella ja hankkeessa on tehty vahvaa maakunnallista yhteistyötä terveyden edistämisen saralla, niin hyvien käytäntöjen levittämisen kuin alueellisen tiedottamisen osalta. Hankkeen loppuraportti Renfors T. ym. Kyllä terveyteen tartuttiin! Kansansairauksien ehkäisyn ja hoidon yhtenäisyyteen KYS-erityisvastuualueella. Kanerva2-KASTE-hankkeen loppuraportti 2010 - 2012. Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin julkaisuja 79/ 2012 julkaistiin joulukuussa 2012 ja se on saatavissa myös elektronisena versiona <http://www.kanervakaste.fi/files/Julkaisu%2079-2012%20Loppuraportti%20KYLÄ%20TERVEYTEEN%20TARTUTTIIN.pdf> . Terveystuennolain edellyttämä perusterveydenhuollon yksikkö aloitti toimintansa vuoden 2012 kuluessa aikaisemman Yleislääketieteen yksikön jatkajana. Yksikön tarvitsema terveyden edistämisen asiantuntemus on järjestetty toistaiseksi hanketoiminnan ja määräaikaisten työsuhteiden kautta. Kanerva-hankkeen koordinaattori on ollut käynnistämässä ja koordinoimassa myös PSSHP:n maakunnallista terveyden edistämisen ja kansansairauksien ehkäisyn työryhmää. Työ-ryhmän puheenjohtajuus on perusterveydenhuollon yksikön ylilääkärillä. Työryhmää on kuultu mm. alueellisia teemoja ja painopistealueita sovittaessa sekä uusissa terveyden edistämisen hankesuunnitelmissa. Työryhmä kokoontui v. 2012 neljä kertaa. KYS on savuton sairaala ja Pohjois-Savon kunnista kaikki 21 kuntaa (v. 2012) olivat julistautuneet savuttomiksi (Kuntaliiton selvitys 2012).

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri

PPSHP:n savuton sairaala seurantaryhmä arvioi savuttomuuden kansainvälisen itsearviointilomakkeen mukaisesti. Pisteet riittivät hopeasijaan. Terveystuennan edistävän sairaalan laatustandardit esiteltiin alueen johtaville viranhaltijoille yhteistyöseminaarissa elokuussa 2012. Standardi 1 toimeenpanoa valmisteltiin PPSHP:n yhtymähallinnon johdon kanssa. PPSHP:n terveyden edistämisen resurssit (2½ henkilötyövuotta) siirtyivät vuoden 2012 alussa perustettuun Perusterveydenhuollon yksikköön. Yksikkö osallistui alueellisen terveyden edistämisen yhteistyöhön, maakunnallisen Hyvinvointiohjelman 1. vaiheen arviointiin ja 2. vaiheen suunnitteluun. Yksikkö jatkoi maakunnallisen hyvinvointiviestinnän yhteistyötä, osallistui Muutos Nyt -uutiskirjeen toimittamiseen ja kirjoittamiseen. Terveempi Pohjois-Suomi -hankkeen toinen vaihe käynnistyi kesällä 2012. Sähköisen Hyvinvointikertomuksen kehittäminen ja levittäminen jatkui osana kansallista KASTE-ohjelmaa. Maakunnallisen hyvinvointi- ja terveystiedon tuottamisen kehittäminen käynnistyi verkostoyhteistyönä toukokuussa 2012. Kehittämistyössä sovelletaan kuntien eHyvinvointikertomus -työkalua. Työväline helpottaa tilastotiedon kokoamista, havainnollistaa muutokset liikennevaloista tuttujen värien avulla, nuolimerkein ja näyttää aikasarjan trendit graafisesti. Vuonna 2012 sairaanhoitopiirin alueellinen terveyden ja

hyvinvoinnin edistämisen suunnittelijoiden verkosto kokoontui viisi kertaa. Aiheina olivat suunnittelijoiden toimenkuvan ja yhteistyön kehittäminen sekä aikuisten painonhallinnan ryhmäohjauksen suunnittelu ja kehittäminen. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koulutusyhteistyöryhmä kokoontui kaksi kertaa. Tavoitteena on kehittää ammattilaisten terveyden edistämisen osaamista. Poikkihallinnollisena yhteistyönä Oulun kaupungin varhaiskasvattajien terveyden edistämisen koulutus jatkui, aiheena lasten ruoka-kasvatus. Alueellisesti järjestettiin kaksi terveyden edistämisen ajankohtaisseminaaria: tupakkariippuvuuden hoito ja aikuisten lihavuuden hoito. Kylmän ja kuumien ympäristön terveyshaittojen hallintamallin kehittämistyö jatkui yhteistyössä Oulun yliopiston, Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskuksen, Joensuun kaupungin, Oulunkaaren kuntayhtymän ja Kolarin kunnan kanssa.

Satakunnan sairaanhoitopiiri

Hallituksen 5.3.2012 hyväksymä standardi 1:n mukaisen terveyden edistämisen toimintasuunnitelman käyttöönotto. Moniammatillinen terveyden edistämisen työryhmä on kokoontunut neljä kertaa. Savuton sairaanhoitopiiri – toimintaohjelman päivitetty versio voimassa toista vuotta. Savuton sairaala – auditointi suoritettu, olemme edelleen hopeatasolla. Työhyvinvointiohjelmaa on toteutettu sairaanhoitopiirin toimialueilla jokaisen toimi- ja vastualueiden omien tarpeidensa mukaisesti. Interventioina ollut teemoja mm. ikäjohtamisen, henkilöstötuottavuuden kehittämisen, työssä palautumisen ja työaikaergonomian näkökulmista. Alueella on järjestetty useita aihealueen koulutuksia, esim. sähköinen hyvinvointikertomus, ATH-tutkimus, erilaisia päihdekoulutuksia, tupakkavieroituskoulutus. Mukana KASTE- hankkeissa: Toimintakykyisenä ikääntyminen - vanhuspalveluiden palvelurakenteen ja toimintamallin kehittäminen Länsi-Suomessa. LÄNSI 2012 – Länsi-Suomen päihde- ja mielenterveyshankkeen kehittäminen. Verkostoyhteistyö STES – organisaatioiden kanssa. TERVE KUNTA – yhteistyö Porin YTA- alueen kanssa.